

HỖ TRỢ CHO SỰ PHÁT TRIỂN TIẾNG NÓI CỦA ĐỨA TRẺ ĐA NGÔN NGỮ

Sự phát triển tiếng nói của đứa trẻ đa ngôn ngữ có thể sẽ tiến triển theo cùng một quy trình như trong trường hợp phát triển tiếng nói của đứa trẻ có một ngôn ngữ. Tuy nhiên phải chú trọng nhiều hơn vào sự phát triển tiếng nói của đứa trẻ đa ngôn ngữ để trẻ học được tất cả các ngôn ngữ mà chúng ta mong muốn.

Các phụ huynh nên nói chuyện với con mình bằng ngôn ngữ riêng của mình mà chính mình cảm thấy thông thạo và tự nhiên nhất: ngôn ngữ mà chính mình dùng khi suy nghĩ. Bằng cách này đứa trẻ cũng sẽ học được ngôn ngữ phong phú đó. Điều quan trọng là đứa trẻ có một ngôn ngữ sử dụng được với gia đình, để mà những cuộc trò chuyện với gia đình và họ hàng sẽ được trôi chảy ngay khi đã trở thành người lớn. Nếu trong gia đình đang sử dụng nhiều ngôn ngữ thì hãy nên suy nghĩ trước khi đứa trẻ chào đời rằng ngôn ngữ nào trong số này hy vọng đứa trẻ sẽ học được. Rất khuyến khích rằng một người lớn sẽ nói với đứa trẻ bằng ngôn ngữ mà mình đã chọn và cũng là hợp lý nhất. Nếu cả hai phụ huynh đều có ngôn ngữ mẹ đẻ khác nhau thì mỗi phụ huynh có thể nói chuyện với đứa trẻ bằng ngôn ngữ mẹ đẻ của mình.

Đứa trẻ phải nghe và sử dụng nhiều những ngôn ngữ mà chúng ta mong muốn trẻ học được. Nếu trong đời sống hàng ngày của đứa trẻ số người nói ngôn ngữ sử dụng ở nhà quá ít thì cả hai phụ huynh phải tăng cường hơn bình thường

cho sự phát triển của ngôn ngữ ở nhà đó. Điều quan trọng là sử dụng ngôn ngữ đang thực hành đó một cách đa dạng: chào hỏi, đặt câu hỏi, nhận xét, kể, đùa cợt, yêu cầu, và diễn đạt cảm xúc. Kỹ năng tốt về ngôn ngữ ở nhà cũng sẽ hỗ trợ cho việc học tiếng Phần Lan. Đôi khi đứa trẻ được nghe quá nhiều ngôn ngữ gia đình, nhưng chỉ một ít tiếng Phần Lan. Khi đó điều quan trọng là tạo cho đứa trẻ nhiều điều kiện hơn để được thực tập tiếng Phần Lan (thí dụ như tham gia các câu lạc bộ, các hoạt động sở thích, có bạn bè chơi cùng).

Đối với sự phát triển ngôn ngữ nói của các đứa trẻ ở mọi lứa tuổi thì một điều có ích là hãy nói chuyện với đứa trẻ và cùng làm chung các vấn đề với trẻ. Hãy nói chuyện với trẻ, dù rằng trẻ mới hiểu được một ít ngôn ngữ dùng ở nhà, hoặc là chưa biết trả lời. Đứa trẻ sẽ học được các từ ngữ khi chúng được lặp lại thường xuyên trong sinh hoạt hàng ngày. Hãy cho trẻ tham gia những sinh hoạt hàng ngày, nói về những sự việc đang xảy ra xung quanh bạn và đứa trẻ, trò chuyện với trẻ, nhớ lại những chuyện đã cùng nhau làm với trẻ, lắng nghe trẻ, đùa giỡn và chơi với trẻ. Bởi vì đứa trẻ học ngôn ngữ một cách tốt nhất trong các tình huống trò chuyện thật sự, cho nên một điều tốt là đứa trẻ xem tivi hoặc sử dụng điện thoại/máy tính bảng chỉ một thời gian ngắn trong ngày. Các chương trình tivi hoặc video cũng nên là tiếng Phần Lan hoặc ngôn ngữ đang sử dụng ở nhà.

Đối với sự phát triển ngôn ngữ nói của các đứa trẻ ở mọi lứa tuổi thì một điều có ích là hãy nói chuyện với đứa trẻ và cùng làm chung các vấn đề với trẻ.

Trẻ sơ sinh và ở tuổi chập chững đi (0-2 tuổi)

Đứa bé mới lọt lòng vẫn chưa hiểu được tiếng nói, nhưng một điều tốt là người lớn nên nói chuyện với đứa trẻ mới sinh, trả lời những âm thanh ọ ọ cùng những cử động của bé để cho đứa trẻ hứng thú khi nghe tiếng nói và muốn được đối đáp. Điều quan trọng với đứa trẻ mới sinh là bé có thể cùng với người lớn khám phá thế giới xung quanh. Cha mẹ nên kể cho đứa bé những gì đang làm trong sinh hoạt hàng ngày (thí dụ, "bây giờ chúng ta thay tã/bỉm nhé") và gọi tên các sự việc mà đứa bé quan tâm. Trẻ sơ sinh thích các bài hát, bài ru, và khi phụ huynh thay đổi âm điệu trong khi nói. Trẻ sơ sinh có thể hiểu được các từ trước khi chúng mở miệng nói ra các từ ấy, và diễn đạt bản thân bằng cách sử dụng tiếng khóc, các âm thanh ọ ọ, các biểu cảm và cử chỉ. Những từ đầu tiên xuất hiện thông thường ở độ 1 tuổi.

- Hãy chơi trò "kukkuu" (peekaboo). Hãy che mặt của mình hoặc của đứa trẻ chẳng hạn như bằng tay hay khăn choàng cổ, đợi một lát, bỏ tay hoặc khăn ra khỏi mặt và nói một cách vui vẻ "kukkuu".
- Hãy thả hoặc lăn quả bóng cho nhau. Hãy cùng nhau xây những cái tháp từ các mảnh gỗ.
- Khi đứa trẻ bắt đầu sử dụng từ ngữ, hãy mở rộng cách diễn đạt của trẻ (thí dụ nếu đứa trẻ chỉ tay chiếc ô tô và nói "ô tô", thì người lớn có thể nói "Ừ, chiếc ô tô đang chạy").
- Hãy cùng với trẻ sơ sinh xem những quyển sách có tranh ảnh đơn giản. Ban đầu hãy chỉ và gọi tên các hình ảnh cho trẻ. Khi trẻ bắt đầu tự chỉ tay các hình ảnh, điều quan trọng là gọi tên những hình ảnh mà trẻ đang chỉ trỏ. Khi trẻ nói ra những từ đầu tiên, có thể quyển rừ trẻ bắt chước chẳng hạn như tiếng kêu của các loài thú và những từ đơn giản.
- Hãy cùng nhau chơi trò gắn những hình ảnh có tay nắm vào tấm bảng gỗ. Hãy gọi tên những hình ảnh có trên tấm bảng và nhận xét về diễn biến cuộc chơi (thí dụ, "Giỏi quá, con tìm được chỗ của con vịt!").

Lứa tuổi chơi đùa (khoảng 2-5 tuổi)

Ở lứa tuổi này ngôn ngữ nói của trẻ bắt đầu phát triển nhanh và phong phú ra. Thông thường khoảng 2 tuổi đứa trẻ bắt đầu ghép các từ lại với nhau và nói những câu ngắn. Đứa trẻ càng quan tâm nhiều hơn đến môi trường xung quanh nó và dần dần hiểu ra những điều khác nữa bên cạnh lời nói liên quan đến tình huống. Khi đứa trẻ lớn lên, bạn có thể trò chuyện với trẻ mỗi ngày một cách đa dạng hơn. Trẻ sẽ thích thú khi người lớn tỏ ra quan tâm đến những việc mà trẻ đang làm. Có thể cho trẻ tham gia những sinh hoạt nhỏ nhất hàng ngày, và có thể trò chuyện với trẻ về những sự kiện xảy ra trong sinh hoạt hàng ngày, chơi những trò chơi có cốt truyện và nội dung, và chơi các trò chơi trên bàn mang tính chất luân phiên.

- Hãy cùng chơi đùa với nhau, chẳng hạn như với búp bê, xe ô tô, các con thú, chén đĩa đồ chơi, các áo quần để thủ vai, hoặc lego. Hãy nói về chuyện gì đang xảy ra trong trò chơi, yêu cầu đứa trẻ kể về trò chơi và để nghị những diễn biến mới cho trò chơi.
- Hãy đọc các sách có tranh ảnh mà trong đó có câu chuyện nhỏ. Hãy trò chuyện với đứa trẻ về câu chuyện đó và hỏi trẻ những câu hỏi liên quan đến câu chuyện hoặc các hình ảnh.
- Hãy cùng nhau vẽ và tô màu. Hãy kể ra bạn đang vẽ gì, và hãy nghĩ ra chẳng hạn một câu chuyện liên quan đến hình vẽ đó.
- Hãy đi ra ngoài chơi và cùng nhau khám phá thiên nhiên và môi trường. Hãy tìm chẳng hạn những hòn đá, những chiếc lá đủ màu, hoặc các côn trùng, rồi trò chuyện về chúng.
- Hãy cùng nhau chơi những trò chơi trên bàn và trò chơi luyện trí nhớ, thích hợp với trẻ con. Có thể mượn các trò chơi này ở thư viện.

Lứa tuổi mẫu giáo và đi học (6 tuổi trở lên)

Đứa trẻ đã nói được những câu dài và thắc mắc về đủ các loại hiện tượng khác nhau, thí dụ như lý do và hậu quả của các sự việc. Trẻ học các từ ngữ mang tính khái niệm, thí dụ như "ở giữa" và "trước đây". Gần đến lúc bắt đầu đi học đã có thể cùng với trẻ làm quen dần các chữ cái và con số. Nhiều đứa trẻ vẫn còn quan tâm đến chơi đùa và trong khi chơi học thêm được ngôn ngữ và các kỹ năng khi chơi với bạn.

- Hãy đọc các quyển sách có cốt truyện dài hơn. Hãy hỏi đứa trẻ về cốt truyện bằng các câu hỏi "tại sao". Hãy cùng với trẻ thắc mắc về cảm xúc của các nhân vật trong câu chuyện, cũng như nguyên nhân và hậu quả của các diễn biến trong truyện. Hãy trò chuyện với nhau về việc đứa trẻ đã từng có những trải nghiệm riêng về đề tài vừa được đọc hay không.
- Hãy chơi các trò chơi về từ vựng. Hãy thay phiên nhau khám phá chẳng hạn như các từ vựng về những con thú, trái cây, hoặc những từ bắt đầu bằng chữ A. Hãy chơi những trò chơi đòi hỏi phải giải thích

ý nghĩa của từ, trong đó một người chơi miêu tả sự việc nào đó và những người khác đoán thử xem người đó đang muốn nói đến từ gì (thí dụ trò chơi Junior Alias).

- Hãy chơi những trò chơi mà trong đó yêu cầu phải tuân theo các quy tắc (thí dụ trò chơi bắt ruột, trốn tìm).
- Khi nói chuyện với trẻ hãy sử dụng trong câu nói của bạn những từ ngữ miêu tả (thí dụ "một cách vui vẻ", "phức tạp"), cũng như những khái niệm chính xác về thời gian và nơi chốn (thí dụ "Ngày mốt chúng ta sẽ đi hồ bơi", "Hãy để những cái muỗng/thìa vào ngăn kéo ở trên cùng").
- Với đứa trẻ đã đi học hãy nên trò chuyện bằng ngôn ngữ ở nhà về những vấn đề đã được dạy ở trường. Bằng cách này vốn từ vựng của trẻ cũng sẽ được mở rộng bằng ngôn ngữ ở nhà.

Có thể làm gì nếu như...

1. khó tìm được thời gian mỗi ngày cho việc thực hành ngôn ngữ ở nhà? Việc thực hành có thể gắn liền với tất cả các khoảnh khắc trong ngày. Thí dụ như trong khi nấu ăn và lúc ăn uống có thể cùng với trẻ trò chuyện về việc chọn món ăn đang làm những món ăn gì, những vật liệu nào đã được mua ở đâu, món ăn được chế biến như thế nào, nếm thử để thấy ra sao, dọn bàn ăn như thế nào, và làm thế nào để dọn dẹp nhà bếp. Nếu đứa trẻ đi nhà trẻ Phần Lan đại đa số thời gian trong ngày, có thể tìm cách tổ chức cho trẻ hoạt động sở thích hoặc tìm bạn bè chơi chung có cùng ngôn ngữ mẹ đẻ.

2. đứa trẻ không nói ngôn ngữ sử dụng ở nhà? Thành thật đứa trẻ thích nói ngôn ngữ được học ở nhà trẻ hơn. Không nên bắt buộc hoặc gây sức ép cho trẻ phải sử dụng ngôn ngữ ở nhà. Tuy nhiên phụ huynh vẫn nên nói bằng ngôn ngữ của mình cho hợp lý và lặp lại điều mà trẻ vừa kể bằng ngôn ngữ ở nhà. Có thể giúp trẻ cảm thấy quan tâm đến ngôn ngữ ở nhà bằng cách chẳng hạn như xem các chương trình trẻ em bằng ngôn ngữ ở nhà, giữ liên lạc với bà con họ hàng hoặc giúp trẻ làm quen với nền văn hóa của gia đình.

3. ngôn ngữ nói của trẻ phát triển chậm hoặc không nhớ được các từ mới học? Ở một số đứa trẻ có biểu hiện vấn đề trong sự phát triển về tiếng nói và ngôn ngữ, bất chấp đã được hỗ trợ cho sự phát triển về ngôn ngữ. Khi đó nên đăng ký để trẻ được khảo sát tại văn phòng của nhân viên trị liệu ngôn ngữ.

Potilasohje | Foniatrian yksikkö | Hyväksytty: Ahmed Geneid 9.6.2022

Kuvat: Pexels